

Ο καλός δρόμος

Του Ι. Κ. ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗ

ΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ του Μεσοπολέμου μια κομματική οργάνωση του ΚΚΕ είχε αποφανθεί κατά πλειοψηφία ότι δεν υπάρχει Θεός. Πριν από μερικές δεκαετίες ένας υπουργός της Δεξιάς είχε καταργήσει με νόμο την πάλη των τάξεων. Τώρα ακούω διάφορους τύπους να ισχυρίζονται ότι το 2004 σήμανε «το τέλος του εκσυγχρονισμού». Στο φτωχό τους μυαλούδακι, ο εκσυγχρονισμός της χώρας ήταν περίπου μια πολιτική μπίζνα που σπήθηκε με τον Σημίτη στην πρωθυπουργία και εξέπνευσε όταν ο Σημίτης αποχώρησε.

Ποιοι τα ισχυρίζονται αυτά; Διάφοροι. Σοβαροί πολίτες συντηρητικών απόψεων που απεχθάνονται κάθε κίνημα αλλαγής. Οπαδοί της παραδοσιοκρατίας που αποστρέφονται τη νεωτερικότητα. Οριενταλιστές ή Ελληνάρες που δεν αναγνωρίζουν τον εαυτό τους σε μια εξευρωπαϊσμένη κοινωνία. Ορισμένα ανίσχυρα και καθυστερημένα λαϊκά στρώματα, τα οποία εκ των πραγμάτων θίγονται από μια διαδικασία εκσυγχρονισμού και αντιμετωπίζουν φοβικά το μέλλον. Αυτοί είναι οι φυσιολογικοί και αντικειμενικοί αντίπαλοι κάθε εκσυγχρονισμού.

Και από κοντά διάφορα λαμόγια του «βαθιού ΠαΣοΚ», συνήθως αργόμισθοι του Δημοσίου και κομπιναδόροι της εξουσίας, που το 1996 στερήθηκαν την κουτάλα και μετατράπηκαν σε αργόμισθους επικριτές του εκσυγχρονισμού. Μερικοί αυτοαποκαλούμενοι αριστεροί που μισούν έναν κόσμο που δεν τους μοιάζει. Ή, ακόμη χειρότερα, «πέντε κομπλεξικοί και δέκα καραγκιόζηδες», για να ανασύρω μια προσφιλή μου έκφραση. Όλοι όσοι, δηλαδή, δεν έβλεπαν τον εαυτό τους στη φωτογραφία και νόμιζαν ότι φταίει ο φωτογράφος.

Και οι δύο αυτές γενικές κατηγορίες ανθρώπων συγκλίνουν σε μια προσδοκία: *ότι ο εκσυγχρονισμός τελείωσε*. Και σε μια προσπάθεια: *την απαξίωση των πεπραγμένων του*. Ακόμη κι αν συγκλίνουν όμως σε προσδοκίες και επιδιώξεις, μόνο οι πρώτοι ενδιαφέρουν ως συνομιλητές. Οι άλλοι είναι για τους ψυχιάτρους ή για τα πανηγύρια.

Το ερώτημα που τίθεται σήμερα είναι απλό και δεν αφορά ευθέως κανέναν Σημίτη, κανένα ΠαΣοΚ, κανέναν Καραμανλή. *Ο εκσυγχρονισμός του τόπου είναι εθνική στρατηγική; Μπορεί κανείς να διανοηθεί την Ελλάδα έξω από τον ευρωπαϊκό*

αφορούν το μέλλον μας και το μέλλον των παιδιών μας, τη γενική πορεία του τόπου, τον δρόμο που θα βαδίζει η ελληνική κοινωνία όταν κανένας δεν θα θυμάται πια την «απογραφή» του Αλογοσκούφη ή τις προεδρικές φιλοδοξίες του Κωνσταντόπουλου.

Η απάντηση είναι εύκολη. Εδώ και μήνες ή χρόνια ακούω τις μονότονες επικρίσεις κατά του εκσυγχρονισμού, πόσο κόστισε το χιλιόμετρο της Αττικής οδού και αν το ΠαΣοΚ έχασε τη λαϊκή του φλέβα λες και είναι η Μαρίκα Νίνου, αλλά επί της ουσίας δεν έχω ακούσει καμία άλλη πειστική πρόταση. Από κανέναν και από πουθενά. Στην καλύτερη περίπτωση, η γκρίνια καταλήγει σε ένα «δώςε και μένα, μπάρμπα».

Η διαπίστωση είναι ταυτοχρόνως αποκαρδιωτική και αισιόδοξη. Αποκαρδιωτική επειδή υπονοεί ότι τα θεμελιώδη είναι πλέον δεδομένα για μερικές γενιές. Συνεπώς θα εντυφλούμε στα δευτερεύοντα. Αλλά και αισιόδοξη επειδή το μέλλον εμφανίζεται διασφαλισμένο. Όλοι πλέον το βλέπουμε, λίγο ή πολύ, με τα ίδια μάτια.

Αυτή, νομίζω, είναι η μεγαλύτερη επιτυχία του εκσυγχρονισμού – πέρα από ΟΝΕ, αεροδρόμια και γέφυρες. Σφράγισε τόσο ανεξίτηλα τον τόπο, διαμόρφωσε τόσο βαθιά την κοινωνία μας, ώστε κανένας πλέον δεν μπορεί να τον παρακάμψει, κανένας δεν μπορεί να προτείνει μια Ελλάδα έξω από αυτόν. Και έτσι μπορούμε να υποδεχθούμε τη νέα χρονιά με τη βεβαιότητα ότι, πέρα από τις αντιξοότητες και τις κουταμάρες της πολιτικής καθημερινότητας, ο τόπος έχει πάρει τον δρόμο του. Τον καλό δρόμο.

Η μεγάλη επιτυχία

του εκσυγχρονισμού είναι

ότι κανένας δεν μπορεί πλέον να

φανταστεί την Ελλάδα έξω από αυτόν

δρόμο; Ισχυρίζεται κανείς ότι δεν ζούμε σε μια ανοιχτή, δυτική κοινωνία; Υπάρχει άνθρωπος που να θεωρεί ότι η χώρα μπορεί να γυρίσει στα δεδομένα παλαιότερων δεκαετιών, καλά ή κακά, όπως κι αν τα εκτιμήσει κανείς; Και αυτή τη γενική παραδοχή μπορεί να την ερμηνεύει ο καθένας όπως του γουστάρει ή συνενπάγεται κανόνες και συμπεριφορές που επιβάλλονται σε όλους;

Ας με συγχωρέσουν οι ανagnώστες, αλλά αυτά είναι τα ουσιαστικά ερωτήματα που τίθενται στον καθένα από εμάς, την πρώτη ημέρα μιας καινούργιας χρονιάς και τους πρώτους μήνες μιας νέας πολιτικής περιόδου. Διότι αυτά είναι τα ερωτήματα που